

Після дослідження спрямовано закристалізованого сплаву системи Мо-Ті-В на твердість було встановлено, що мікротвердість вздовж напрямку кристалізації складала 7,85 ГПа, а в поперек – 9,54 ГПа, що пояснюється анізотропією властивостей. Тріщиностійкість вздовж волокон після обрахунків складала $12,41 \text{ МПа} \cdot \text{м}^{1/2}$, а в поперек – $11,13 \text{ МПа} \cdot \text{м}^{1/2}$.

Таким чином, одержані властивості вказують на перспективність подальшого дослідження і застосування даного сплаву в якості високотемпературного конструкційного матеріалу.

Пригунова А.Г., Бабюк В.Д., Жидков Є.А., Шеневідько Л.К., Недужий А.М.

(ФТІМС НАН України, м. Київ)

ВПЛИВ ШВИДКОСТІ ОХОЛОДЖЕННЯ НА СТРУКТУРОУТВОРЕННЯ

СПЛАВУ АМ4,5Кд

E-mail: adel_nayka@ukr.net

Сплав АМ4,5Кд (ВАЛ10), аналогами якого є 201.0, 382 (США); АС1В (Японія); А-У5GT (Франція), – це герметичний алюмінієвий ливарний сплав системи Al-Cu, який завдяки високим фізико-механічним властивостям застосовується для виробництва жароміцних високоміцних виробів, призначених для авіаційної промисловості.

Одним з основоположних способів управління структурою сплавів у литому та термообробленому стані є швидкість охолодження. В роботі досліджено вплив швидкості охолодження при твердненні ($V_{\text{охол.}}$) від $0,4 \text{ }^\circ\text{C/c}$ до $10^5 \text{ }^\circ\text{C/c}$ на мікроструктуру сплаву АМ4,5Кд (рис. 1).

При $V_{\text{охол.}} = 0,4 \text{ }^\circ\text{C/c}$, яка відповідає твердненню в піщаній формі, формуються кристали твердого розчину алюмінію (Al_α) у вигляді вироджених дендритів і розеток середнім розміром 260 мкм, по границях яких утворюється тонка сітка з частинок фази Al_3Ti та евтектик, що містять Al_α та інтерметаліди з міддю – переважно CuAl_2 , $\text{Al}_{12}\text{Mn}_2\text{Cu}$ (рис. 1 а). З підвищенням швидкості охолодження зменшується дендритний параметр і розмір дендритних комірок (рис. 2), збільшується мікротвердість Al_α (з $H_{\mu 2} = 42,6 \text{ МПа}$ при $V_{\text{охол.}} = 14,3 \text{ }^\circ\text{C/c}$ до $H_{\mu 2} = 49,1 \text{ МПа}$ при $V_{\text{охол.}} = 47,1 \text{ }^\circ\text{C/c}$).

Не дивлячись на зменшення розміру дендритних комірок Al_α при збільшенні швидкості охолодження, їх розмірний фактор практично не змінюється і майже до $V_{\text{охол.}} \approx 10^5 \text{ }^\circ\text{C/c}$ складає $1,44 \dots 1,77$. При $V_{\text{охол.}} \approx 10^5 \text{ }^\circ\text{C/c}$ кристали Al_α в основному компактної форми розміром $100 \dots 200 \text{ нм}$, а їх розмірний фактор близький до 1.

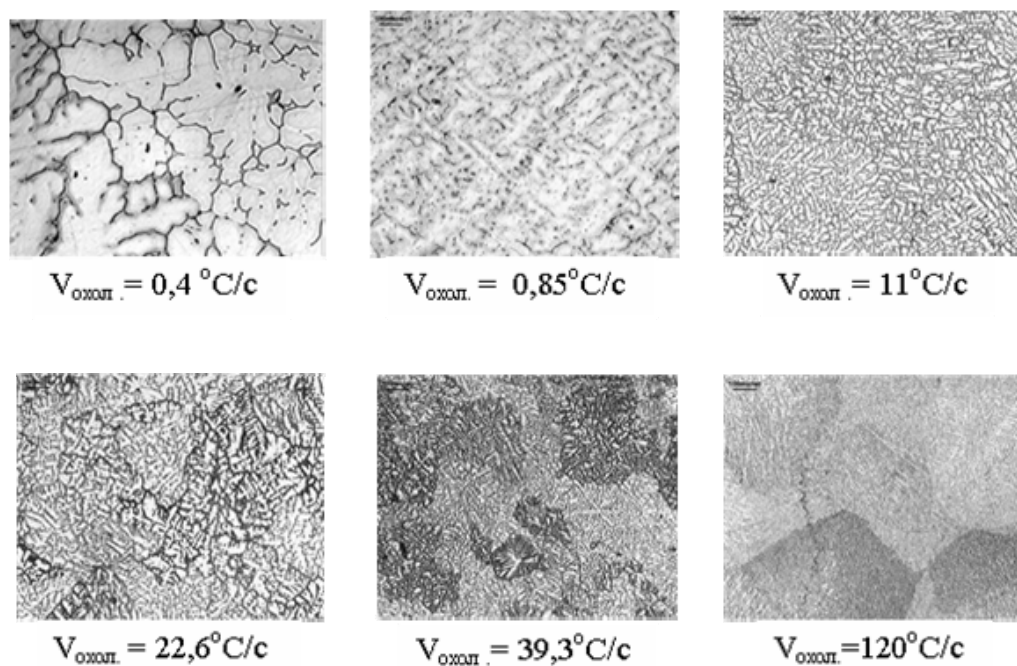

Рис. 1. Мікроструктура сплаву АМ4,5Кд при різних швидкостях охолодження в інтервалі температур кристалізації

Свої високі властивості сплав АМ4.5Кд набуває в процесі термічної обробки. Як показано вище, його структура в литому стані суттєво залежить від швидкості охолодження, що необхідно враховувати при удосконаленні режимів термічної обробки в залежності від способу одержання виливків.

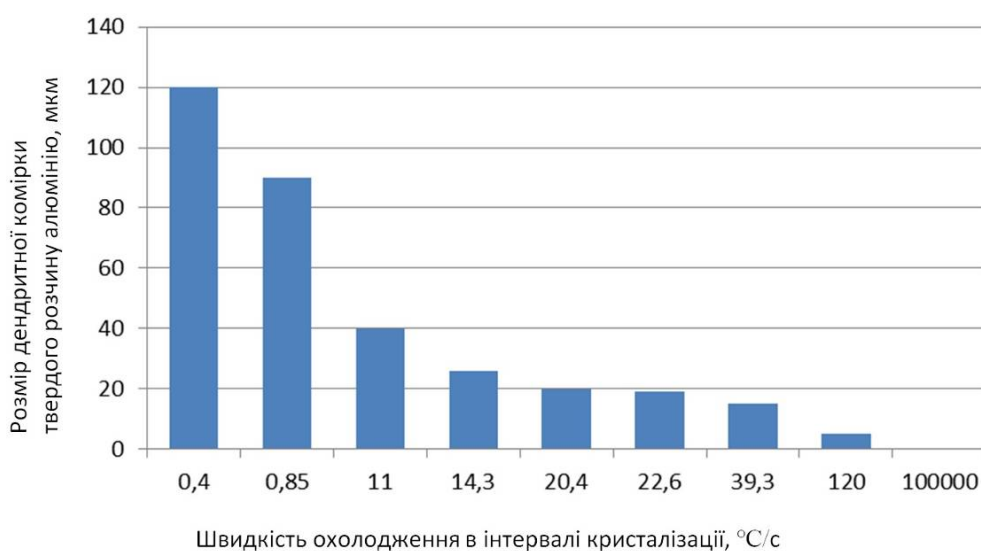

Рис. 2. Вплив швидкості охолодження на розмір дендритної комірки твердого розчину алюмінію